

CZU: 343.222(478)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4011935>

**PROBLEMATICA IDENTIFICĂRII MOMENTULUI CONSUMĂRII
INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE LA art.320 CP RM ȘI AL DEMARĂRII CURGERII
TERMENULUI DE PRESCRIȚIE PENTRU TRAGEREA LA RĂSPUNDERE PENALĂ**

Igor HLOPEȚCHI

Universitatea de Stat din Moldova

Consumarea infracțiunii este unul dintre cele mai importante aspecte ale raportului juridic de drept penal, fără de care este imposibilă determinarea momentului consumării infracțiunii, precum și al demarării curgerii termenului de prescripție în materie penală. Prescripția constituie o sancțiune pentru aparatul represiv al statului care nu a manifestat diligența necesară îndeplinirii complete a actului de justiție și, în același timp, un beneficiu acordat de legiuitor persoanei care a săvârșit o faptă antisocială, dacă odată cu trecerea timpului nu a mai încălcat niciodată ordinea de drept. Din rațiuni de politică penală, prescripția apare ca o instituție cu caracter de aplicație generală care operează întotdeauna obligatoriu urmând să fie invocată și aplicată din oficiu.

Cuvinte-cheie: executare tardivă a hotărârii instanței de judecată, infracțiune continuă, infracțiune formală, infracțiune instantanee, prescripția răspunderii penale.

**ISSUES OF IDENTIFYING THE MOMENT OF CONSUMPTION FOR THE CRIMES OF art.320 PC RM
AND THE BEGINNING OF THE FLOWING OF CRIME PRESCRIPTION FOR CRIMINAL LIABILITY**

The fulfillment of the criminal act is the most important element of the crime, without does not determine the consummation of the crime. As such, the time limit for criminal responsibility does not start to run. The prescription of crime constitutes a sanction for the repressive apparatus of the state, that has not shown the diligence necessary for the complete act of justice and at the same time, a benefit granted by the legislator to the person who committed an antisocial fact, if with the passing of time he never violated the order right. However, the law prescribes a specific time within which an offender may be prosecuted for the crimes committed, or the prescription of crime appears as an institution of general application for the care of the functioning always obligatory to be invoked and applied ex officio.

Keywords: delayed enforcement of judge decision, continuous crime, instantaneous crime, formal offence, the prescription of crime.

Introducere

Din perspectiva dreptului penal substanțial și procedural, expirarea termenului de prescripție pentru tragerea la răspundere penală constituie o împrejurare tipică în care urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată și urmează a fi încetată (art.275 pct.4) CPP RM. Principalul element al reglementării prescripției constă în stabilirea unor termene generale sau speciale, cu caracter peremptoriu și efect absolut, prevăzute de art. 60 CP RM.

Potrivit doctrinei autohtone în conexiune cu jurisprudența constantă a Curții Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului, infracțiunile prevăzute la art.320 CP RM sunt infracțiuni formale, care se consideră consumate din momentul încetării activității infracționale sau din momentul survenirii unor evenimente care împiedică această activitate.

O particularitate distinctă a normei de incriminare prevăzute la art.320 CP RM rezidă în caracterul de infracțiune instantanee. Aceasta deoarece infracțiunile specificate la art.320 CP RM se caracterizează prin săvârșirea neîntreruptă, timp nedeterminat, a activității infracționale.

Material și metode

Curtea Constituțională a Republicii Moldova, prin Hotărârea nr.13 din 11 iunie 2013 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale art.320 Cod penal din 18 aprilie 2012, în redacția Legii nr.173 din 09 iulie 2010, a realizat controlul de constituționalitate a textelor de incriminare care formează obiectul prezentului studiu.

Astfel, instanța de contencios constituțional, la par.77 din hotărâre, a reținut următoarele: „Cu referire la aplicarea eficientă a sancțiunilor pentru neexecutarea unei hotărâri judecătorești definitive, Curtea relevă că,

în jurisprudența sa, Curtea Europeană a statuat că neexecutarea unei obligații legale constituie o infracțiune instantanee, care este completamente consumată prin omisiunea de a îndeplini acțiunea prescrisă de lege. O astfel de infracțiune se realizează la un moment dat printr-un fapt unic.

În cauza respectivă, Curtea Europeană a menționat că persoana a fost sancționată pentru o infracțiune succesivă ce implică reînnoirea intervenției voluntare, și nu pentru o infracțiune continuă, ale cărei consecințe ar persista fără o nouă intervenție a autorului.

Totodată, Curtea Europeană a specificat că art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană *interzice sancționarea repetată a aceleiași persoane pentru același comportament și nu exclude sancționarea succesivă, întemeiată pe comportamente manifestate la diverse reprize, chiar dacă acestea prezintă în substanță un caracter similar sau identic (decizia Smolickis vs. Letonia și decizia Raninen vs. Finlanda, din 07 martie 1996).*

În accepțiunea Curții Europene, această concluzie este cu atât mai mult valabilă în cazul infracțiunilor săvârșite prin inacțiune, adică prin omisiunea de a se conforma unei obligații legale, cu condiția că acțiunea publică să nu vizeze fapte comise anterior primei condamnări” [1, p.827].

La efectuarea unei analize complexe a jurisprudenței în materia incriminărilor de la art.320 CP RM, se constată că problema în drept ce vizează identificarea momentului consumării infracțiunii de neexecutare a hotărârii instanței de judecată a generat o practică judiciară neuniformă.

Rezultate și discuții

Examenul jurisprudenței în materie a evidențiat mai multe orientări cu privire la momentul consumării infracțiunii și data de la care începe să curgă termenul de prescripție a răspunderii penale în cazul faptelor incriminate de art.320 CP RM.

Așadar, metoda empirică de cercetare descoperă că problema de drept care a generat practica neunitară are la bază lipsa unui punct de vedere unitar în ce privește problema de drept supusă interpretării unitare, și anume – stabilirea datei săvârșirii infracțiunii, dată de la care începe să curgă termenul de prescripție a răspunderii penale, în cazul infracțiunilor prevăzute la art.320 CP RM, a căror latură obiectivă, ca modalitate normativă alternativă de realizare, presupune inacțiunea făptuitorului pe o perioadă temporală stabilită de legiuitor.

Problematica juridică născută ar decurge din evidențierea a două orientări jurisprudențiale în materie.

a) Într-o orientare majoritară a practicii s-a considerat că infracțiunea este consumată, iar termenul de prescripție începe să curgă de la data la care a fost încetată activitatea infracțională sau din momentul survenirii unor evenimente care împiedică această activitate. Astfel de verdicte iau în calcul ziua imediat următoare care succede perioada temporală pentru care făptuitorul a fost sancționat contravențional și se finalizează fie la executarea tardivă a documentului executoriu, fie la momentul curmării activității făptuitorului care se circumscrie în oricare dintre modalitățile normative ale infracțiunii analizate.

b) Într-o a doua orientare a practicii judiciare s-a reținut că data de la care începe să curgă termenul de prescripție a răspunderii penale corespunde zilei în care s-a comis unimomentan fapta, chiar dacă aceasta se produce în continuare și ulterior [2].

Totodată, pornind de la natura și rațiunea instituției prescripției răspunderii penale, deoarece prescripția sancționează pasivitatea statului în valorificarea dreptului său de a-l trage la răspundere penală pe autorul unei infracțiuni – *jus puniendi*, această sancțiune nu poate opera decât în prezența unei asemenea pasivități, cu alte cuvinte – atunci când autoritățile judiciare ar fi putut interveni pentru tragerea la răspundere penală a autorului și nu au făcut acest lucru.

Așadar, termenul de prescripție nu poate curge decât din momentul în care autorul a comis o infracțiune, susceptibilă de a atrage răspunderea penală.

Termenul de prescripție a răspunderii penale pentru o infracțiune formală începe să curgă (ca regulă) de la data săvârșirii faptei prejudiciabile, astfel încât se impune identificarea momentului la care se consideră a fi săvârșită o infracțiune.

Potrivit cercetătorilor științifici români, „(...) o infracțiune tip se consideră consumată atunci când toate condițiile din conținutul incriminării sunt întrunite, adică atunci când fapta, în obiectivitatea sa concretă, corespunde perfect obiectivității juridice din textul incriminator” [3 p.241]; „infracțiunea fapt consumat se realizează atunci când activitatea infracțională prezintă toate condițiile cerute de lege pentru existența infracțiunii în configurația tipică a acesteia. Infracțiunea se consumă în momentul în care fapta săvârșită produce rezultatul tipic, potrivit legii, pentru existența infracțiunii în forma tip” [4, p.438]; „consumarea infracțiunii are loc în momentul în care sunt întrunite toate elementele constitutive ale acesteia, cu alte cuvinte – atunci când

se realizează o perfectă coincidență între fapta concret săvârșită de autor și modelul-tip descris în norma de incriminare" [5, p.666]. Cu cea de-a doua orientare jurisprudențială nu putem fi de acord, întrucât nu ar corespunde voinței legiuitorului și esenței normei de incriminare.

În ipoteză prezentată, în pofida dispoziției legale exprese, Curtea Supremă de Justiție a opinat că termenul de prescripție a răspunderii penale ar putea începe să curgă de la momentul începutului desfășurării unimomentane a inacțiunii, considerând că fapta comisă ar deveni (pentru prima dată) relevantă penal (tipică, încadrabilă într-o normă de incriminare). În opinia noastră o apreciere de așa natură ar implica să se admită posibilitatea ca termenul de prescripție a răspunderii penale să înceapă a curge anterior momentului de la care fapta săvârșită poate fi apreciată drept infracțiune, ceea ce este absurd.

În condițiile în care fapta de neexecutare a hotărârii instanței de judecată în modalitatea normativă ce implică inacțiunea făptuitorului constituie o cauză de transgresare de la contravențional la penal, nu se poate reține că regimul prescripției răspunderii penale (inclusiv sub aspectul momentului care determină curgerea termenului de prescripție) aplicabil infracțiunii instantanee (continue) ar putea fi mai favorabil decât regimul prescripției răspunderii penale aplicabil infracțiunii simple. Or, a calcula termenul de prescripție a răspunderii penale de la data curmării activității infracționale în cazul infracțiunii simple doar creează aparența de a admite că legiuitorul a conceput un regim mai favorabil din punctul de vedere al prescripției răspunderii penale în cazul infracțiunii continue în raport cu infracțiunea simplă, concluzie dificil de admis.

Pe de altă parte, omisiunea legiuitorului de a incrimina executarea parțială sau tardivă a documentelor executorii, care derivă dintr-o hotărâre pronunțată de instanța de judecată sau organismele asimilate acesteia în lumina art.11 CE RM, reprezintă un vid legislativ ce creează premise pentru fraudă la lege și împiedicarea consumării infracțiunii. Or, dacă debitorul care are obligația de a remite creditorului mijloace bănești în cuantumul fixat de instanță va executa parțial hotărârea instanței de judecată prin transferul la contul special al executorului a unei sume nesemnificative, fapta acestuia nu va fi pasibilă de răspundere și pedeapsă penală, iar la stingerea definitivă a creanței răspunderea penală va fi exclusă.

Concluzii

Adoptarea de norme penale referitoare la prescripția răspunderii penale a ridicat o serie de întrebări cu privire la organele competente și la știința dreptului penal referitor la înțelegerea, interpretarea, implementarea practică corectă și perfecționarea continuă a instituției pedepselor și a rolului acestora în prevenirea, combaterea și sancționarea faptelor de neexecutare a hotărârilor instanței de judecată.

În acest context, se impune luarea în considerare a anumitor recomandări:

- Corelarea prescripției infracțiunilor prevăzute la art.320 CP RM cu standardele de bune practici europene și internaționale;
- Extinderea și realizarea unei mai bune delimitări a sferei motivelor invocate pentru întreruperea sau suspendarea prescripției;
- Formularea unei politici penale consistente, unitare și stabile pentru infracțiunile de neexecutare a hotărârilor instanței de judecată, cu realizarea unei atente analize de impact cu privire la schimbările survenite, prin consultarea părților interesate relevante (administrația publică, sistemul judiciar, organele profesionale în materia executării hotărârilor instanței de judecată, mediul academic, societatea civilă);
- Evaluarea „cifrei negre” a faptelor de neexecutare a hotărârilor instanței de judecată, precum și a potențialelor cazuri care au intrat sub incidența termenului de prescripție;
- Realizarea unei analize continue a incidenței termenelor de prescripție și a cauzelor generatoare;
- Asigurarea capacității administrative a sistemului judiciar și a organelor competente de a investiga, urmări și judeca cazurile de neexecutare a hotărârilor instanței de judecată, în scopul acoperirii lacunelor procedurale a căror consecință este împlinirea termenului de prescripție.

Data la care se consideră săvârșită o infracțiune (implicit momentul de la care începe să curgă, ca regulă, termenul de prescripție a răspunderii penale raportat la aceasta) este ziua de la care fapta concret comisă dobândește relevanță penală.

Totuși, componentele de infracțiune prevăzute la art.320 CP RM sunt determinate de caracterul continuu, neîntrerupt al activității infracționale, iar momentul consumării urmează a fi stabilit conform regulilor privind infracțiunile continue.

Cu notă de finalizare conchidem că soluțiile judiciare prin care momentul consumării infracțiunii a fost determinat cu omisiunea de a aplica regulile de calificare a infracțiunii continue reprezintă nu altceva decât o orientare viciată a jurisprudenței.

Referințe:

1. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II.* Chișinău, 2015. ISBN 978-9975-53-470-3
2. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13809
http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=12169
3. DONGOROZ, V. *Drept penal.* Reeditiona ediției din 1939. București: Asociația Română de Științe Penale, 2000.
4. BULAI, C., BULAI, B.N. *Manual de drept penal. Partea generală.* București: Universul Juridic, 2007.
5. STRETEANU, F. *Tratat de drept penal. Partea generală.* Vol.I. București: C.H. Beck, 2008.

Date despre autor:

Igor HLOPEȚCHI, doctorand, Școala doctorală Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: av.igor.hlopetchi@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3198-3615

Prezentat la 24.03.2020